

I Üldine ülevaade Võru valla peamistest arengusuundadest

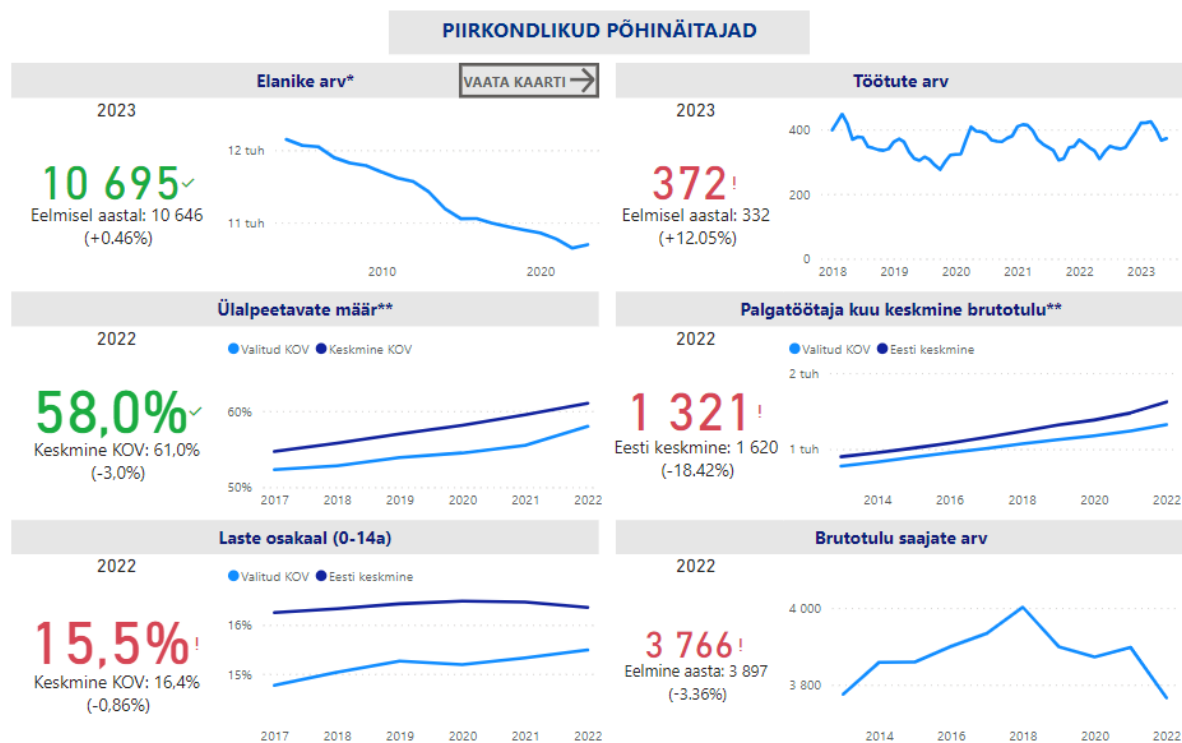
Võru valla näol on tegu nn rõngasvallaga, mis ümbritseb maakonnakeskust Võru linna. Valla pindala on 952 ruutkilomeetrit. Pindalalt on tegu Eesti keskmisest suurema omavalitsusüksusega.

Võru vallas on 188 asustusüksust – viis alevikku (Vastseliina, Parksepa, Kose, Väimela ja Sõmerpalu) ja 183 küla. Valla administratiivkeskus paikneb Võru linnas. Kogu valla territooriumi peamiseks tõmbekeskuseks on Võru linn, kuhu valla elanikud liiguvad tööle ja erinevaid teenuseid tarbima.

Võru valla elanike arv 01.01.2024 seisuga oli 10 686 (2023: 10 695), seega vähenes elanike arv 9 inimese võrra. Valla elanike arv on langustrendis.

Võru valla töötute arv oli 2023. aasta esimesel kvartalis kõrgeim viimase 5 aasta jooksul. Keskmine brutotulu oli 2022. aastal 1321 eurot, mis oli oluliselt madalam Eesti keskmisest ning kasv Eesti keskmisega võrreldes aeglasem. Kohaliku omavalitsuse eelarve elaniku kohta oli 2022. aastal ligi 1965 eurot, mis on ca 200 eurot madalam kui Eesti omavalitsustes keskmiselt.

Teenuste lõikes hinnatakse minuomavalitsus.ee 2022. aasta andmete alusel Võru vallas kõige kõrgemalt planeerimist, ehitust ja energeetikat ning kriisideks valimisolekut ja kõige madalamalt lipipäasetavust, avatud valitsemist ning sporti.

* Tuleb arvesse võtta, et haldusreformiga liidetud KOV-ide puhul on summeeritud liidetud omavalitsuste rahvaarv vastaval aastal. Arvesse ei ole võetud üksikuid asulaid, mis liitumiste käigus läksid teise omavalitsuse alla.
** Märgitud näitajad ei ole maakonna vaates täpsed (näitavad maakonna KOV-ide keskmist).

Näitaja	Võru vald	Eesti keskmine	Eesti mediaan
Elanike arv	10 646,00	16 963,00	7 602,00
Pindala (km2)	952,29	550,00	512,00
Rahvastiku tihedus (in/km2)	11,18	168,00	15,00
Kuni 18-aastaste osakaal	0,20	0,20	0,19
Üle 65-aastaste osakaal	0,20	0,21	0,23
Keskmine sissetulek (€)	1 369,91	1 527,00	1 453,00
KOV eelarve (€)	20 925 313,05	35 459 740,00	17 569 473,00
Eelarve per elanik (€)	1 965,56	2 158,00	2 069,00

Allikas: <https://minuomavalitsus.ee/teenustase/teenustasemete-toolauad/omavalitsuse-raport-uus>, 2022. aasta andmed

Teenus	Jõgeva vald	Lüganuse vald	Põlva vald	Sillamäe linn	Tapa vald	Valga vald	Võru linn	Võru vald
Valitsemine	3	3	2	3	2	3	3	3
Avatud valitsemine	3	2	2	2	2	3	3	2
Alusharidus	5	4	3	6	4	3	7	5
Põhiharidus	2	3	2	3	2	2	5	4
Noorsootöö	3	2	3	3	2	3	4	3
Planeerimine, ehitus ja energeetika	5	4	5	5	5	5	6	6
Veemajandus	4	7	4	4	3	6	6	5
Jäätmemajandus	4	2	3	2	5	5	6	3
Liikuvus	3	2	2	4	2	3	2	4
Täiskasvanute sotsiaalhoolekanne	6	4	5	2	2	4	6	3
Laste heaolu	5	2	3	2	2	3	5	3
Kultuur	3	2	3	4	2	4	8	5
Sport	5	2	5	5	5	4	6	2
Muuseum	4			4	1	5		
Raamatukogu	3	2	4	3	3	4	6	3
Rahvatervis ja turvalisus	5	2	4	4	2	4	5	5
Kriisideks valmisolek	5	5	6	6	2	6	6	6
Keskkond ja kliima	3	3	2	2	3	3	3	5
Ligipääsetavus	2	1	2	3	2	2	4	1
Ettevõtluskeskkond	1	0	3	4	3	8	5	5

Allikas: <https://minuomavalitsus.ee/teenustase/teenustasemete-toolauad/omavalitsuse-raport-uus>, 2022. aasta andmed

II Võru valla arengukava aastateks 2020-2030

Võru valla arengukava visiooni kohaselt on vald aastaks 2030 suurepärase elukeskkonnaga, tugev, arukas ja uuendustele avatud omavalitsus, mida iseloomustavad:

- koostegemine ja tugevad kogukonnad;
- tublid ja tõhusad teenusekeskused;
- mitmekesised ja tervist edendavad vaba aja veetmise võimalused;
- kaasaegne taristu ja heakorrastatud avalik ruum;
- tugev ettevõtlus ja „piirkonnaülesed pärlid“.

Visiooni poole liikumine toimub läbi viie programmi (P) rakendades 6 meetet (M).

Arengukava strateegilised programmid

P1: „Koostöö ja tugevad kogukonnad“

Soovitud seisund: Võru vald teeb tihedat koostööd Võru linna, teiste omavalitsusüksuste, riigi ja ettevõtjatega ning toetab kogukondade arengut.

Programmi tegevussuundadeks on:

- koostöö riigi, maakonnakeskuse ja teiste omavalitsustega piirkonnaülesete investeeringute ja arendustegevuste elluviimiseks;
- koostöö kogukondade, III sektori ja eraettevõtjatega teenuste osutamisel;
- identiteedi tugevdamine;
- kogukondade võimestamine ja omaalgatuste toetamine.

Programm on kõiki tegevusvaldkondi ning meetmeid läbiv, koostööd tehakse nii teenuste kui ka taristu arendamisel.

P2: „Tublid ja tõhusad teenuskeskused“

Soovitud seisund: Võru valla kõigis piirkondades on kättesaadavad peamised avalikud teenused, mis on heal tasemel ning vajaduspõhiselt ja tõhusalt korraldatud.

P3: „Tervislik vaba aeg“

Soovitud seisund: Võru vallas on mitmekesised spordi- ja rekreatsioonivõimalused kõigile eaja huvigruppidele. Vallas tegeletakse tulemuslikult terviseedenduse ja -teadlikkusega. Võru valla inimesed on terved.

P4: „Kaasaegne taristu ja heakorrastatud avalik ruum“

Soovitud seisund: Võru valla teed on heas korras ja hooldatud, tagatud on ühendused maakonnakeskuse ja kohalike keskustega. Kõigile soovijatele on tagatud kiire internetiühendus. Valla kommunaalmajandus on kaasaegne, vajaduspõhiselt korraldatud ja energiasäästlik. Valla avalik ruum on kaasajastatud, vald on ilus ja heakorrastatud. Valla elanikud on keskkonnateadlikud.

5: „Tugev ettevõtlus ja piirkonnaülesed pärlid“

Soovitud seisund: Võru valda iseloomustab tugev ning kõrge lisandväärtusega ettevõtlus. Piirkonna tunnusobjektid (Vastseliina piiskopilinnus, Piusa külastuskeskus) on välja arendatud rahvusvahelise mõjuga külastuskohtadeks. Vallas on kaasaegsed kaugtöövõimalused. Ettevõtluse arenguks on tagatud heal tasemel taristu. Vallas on arenenud ettevõtlus- ja turismivõrgustikud.

Arengukava meetmed, ülevaade arengukava täitmises

Arengukava kohaselt liigutakse strateegilistes programmides sõnastatud seisundite (eesmärkide) poole tegutsedes läbi kuue meetme:

- hariduse ja noorsootöö arendamine (meede 1);
- kultuuri, spordi, rahvatervise ja vaba aja võimaluste arendamine (meede 2);
- sotsiaalhoolekande ja tervishoiu arendamine (meede 3);
- taristu ja kommunaalmajanduse arendamine (meede 4);
- ettevõtluse arendamine (meede 5);
- juhtimise arendamine (meede 6).

Meede 1: Haridus ja noorsootöö

Haridus

Võru vallas on kuus koolieelset lasteasutust ja Orava kooli juures tegutseb lasteaiarühm, kus seisuga 30.11.2023 oli 488 last:

- Vastseliina Lasteaed – 79 last;
- Väimela Lasteaed Rukkilill – 86 last;
- Puiga Lasteaed Siilike – 107 last;
- Sõmerpalu Lasteaed Lepatriinu – 55 last;
- Lasva Lasteaed Pargihaldjas – 80 last;
- Parksepa Lasteaed – 75 last;
- Orava Kool – 6 last.

Alusharidust pakub lisaks eelnimetatud lasteasutustele MTÜ Terve Pere Selts, kus käib 26 last.

Parksepa Lasteaias ja Lasva Lasteaias Lepatriinu avati 01.09.2023 uus rühm. 01.04.2024 valmib uus Sõmerpalu lasteaed ning 01.08.2024 alustab seal tööd uus neljas rühm.

Vallas tegutseb Vastseliina Muusikakool ning riigile kuuluv kutseõppeasutus Väimelas Haridus- ja Tehnoloogiakeskus (endise nimega Võrumaa Kutsehariduskeskus).

Võru valla üldhariduskoolides käis seisuga 10.11.2023 1065 õpilast. Valla koolid on:

- Parksepa Keskkool – 310 õpilast;
- Vastseliina Gümnaasium – 267 õpilast;
- Puiga Põhikool – 180 õpilast;
- Kääpa Põhikool – 151 õpilast;
- Osula Põhikool – 137 õpilast;
- Orava Kool – 20 õpilast.

Võru valla koolides pakutakse huviringide kaudu väga mitmekesist huvitegevust, lisaks osalevad valla õpilased Võru linnas asuvate huvikoolide õppes. Võru vallas makstakse toetust Võru vallas elava 7-19 aastase lapse huvihariduse või -tegevuse õppemaksu (osalustasu) katmiseks ning toetatakse laagris ja võistlustel osalemist. Viimast saab taotleda rahvastikuregistri andmetel Võru vallas elava lapse laagrites ja võistlustel (turniiridel ja

konkurssidel) osalemiseks. Samuti on õppekoha maksumuse toetus MTÜdele ja klubidele, kes võimaldavad Võru valla lastel ja noortel tegeleda neid huvitavate huvialadega.

Võru vald jagab hariduse valdkonnas järgnevaid toetusi: kooli mineva lapse toetus, kooli lõpetamise toetus ja õpilastranspordi sõidukulude hüvitamise toetus.

Võru vald osales laiapõhjalises koosloomeprojektiis “Lõimitud teenused koolist väljalangemise ennetamiseks Võru maakonnas”, mille tulemusena rakendatakse Võru maakonnas uusi valdkondade üleseid lahendusi õpilaste koolist väljalangemise riski varajaseks märkamiseks ning õpilaste toetamiseks. Samuti osales vallavalitsuse meeskond projektiis „Õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamine“, et vaadelda õpetajate ametit kui tervikut ning väärtustada õpetajate tööd. Koostöös Võrumaa Arenduskeskusega viidi ellu mahekokkuleppe täitmiseks vajalikke tegevusi.

2023. aastal valmis Võru valla haridusvaldkonna arengukava 2023–2030.

Projekteeriti Parksepa Keskkooli staadion.

Suuremad investeeringud hariduse valdkonnas 2023. aastal:

- Puiga kooli juurdeehituse lõpetamine, koguinvesteeringu maksumus 3 138 822 eurot (tööd valmisid 08.08.2023);
- Sõmerpalu uue lasteaia ehitamisega alustamine, eeldatav koguinvesteeringu maksumus 4 300 000 eurot sh toetus 1 159 000 eurot (tööde valmimise tähtaeg 01.04.2024).

Noorsootöö

2023. aasta aprillis viidi Võru valla kultuuri- ja noorsootööasutused ühtse juhtimise alla ning loodi uus Võru valla allasutus nimega Võru Valla kultuuri- ja noorsootöökeskus. Võru valla noorsootöö toimub: Vastseliina noortemajas, Parksepa noortemajas, Kääpa noortemajas, Kose noortetoas, Sõmerpalu noortoas ning Orava kultuurimajas. Võru valla noori teenindab ka MTÜ Võru Noortekeskus, mille tegevusteks Võru vald eraldab tegevustoetust.

Noortetasutused on noortele huvitavate ja arendavate tegevuste paigaks. Sealt leiavad noored abi, tuge, mõistmist ja tegevusvõimalusi. Erinevad tegevused annavad uusi kogemusi ning võimaldavad leida uusi sõpru ning luua uusi kontakte. Noored õpivad noortetasutustes igapäevaseks toimetulekuks vajalikke sotsiaalseid oskusi, eakaaslaste ja teistega suhtlemist, vastutust, samuti õpivad nad oma ideedele rahastuse otsimist ning ideede ellu viimist. Olulisel kohal on koostöö kohaliku kogukonnaga ja omavaheline meeskonnatöö.

Võru vald toetab noorte omaalgatusi st noori, noortegruppe, noorteühinguid ja organisatsioone, et aidata kaasa noorte aktiivsemaks muutumisele ja omaalgatuse tugevnemisele, pakkuda valla noortele ja noortegruppidele ressursse tegevuste elluviimiseks ning suurendada noorte projektikirjutamise, -elluviimise ja -aruandluse oskusi.

2023. aastal korraldati Võru vallas õpilasmalevat, mis on muutumas noorte seas aina populaarsemaks. Malevas oli võimalus osaleda kas päevases või ööbimisega rühmas. Kummaski malevarühmas osales 2023. aastal 20 valla noort vanuses 13-16 aastat.

Võru vald toetab noorsootöötajate kvalifikatsiooni tõstmist läbi erinevate koolituste. Oluliseks peetakse noorsootöö kutse ja ka laagri kasvataja või juhtaja osakutse omandamist.

Suuremad investeeringud noorsootöö valdkonnas 2023. aastal:

- Sõmerpalu noortetoa uute ruumide remondiga alustamine, eeldav koguinvesteeringu maksumus 69 506 eurot (tööde valmimise tähtaeg 08.04.2024)

Meede 2: Kultuur, sport, rahvatervis ja vaba aeg

Kultuur

2023. aastal viidi Võru vallas kultuuri- ja noorsootööasutused ühtse juhtimise alla. Loodi uus asutus, mille nimeks sai Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskus. Seega tegutseb Võru vallas nüüd 3 kultuurimaja /rahvamaja: Orava kultuurimaja, Lasva rahvamaja ja Vastseliina rahvamaja. Parksepa ja Puiga piirkonnas korraldab kultuuriüritusi kultuuri- ja noorsootöökeskuse direktor ning koostöös koolidega on võimalik kasutada kultuuritegevuste läbiviimiseks kooli ruume ja saali. Lisaks on Võru vallas mitmed väiksemad külamajad, milles tegutsevad MTÜd pakuvad kohalikele elanikele erinevaid võimalusi huvitegevuste ja koolituste läbiviimiseks nt Navi seltsimaja, Kungla seltsimaja, Loosi seltsimaja, Tsolgo rahvamaja. Endise Sõmerpalu Põhikooli hoones asuv Sõmerpalu kogukonnamaja pakub sportimise ja vaba aja veetmise võimalusi kogukonna rahvale. Valla huviringide tegevused toimuvad ka Roosu talu vabaajakeskuses.

2023. aastal toimus ümarlaud mittetulundusühingute esindajatega ning arengukava kaasamiskoosolekud igas Võru valla piirkonnas. Mittetulundusühingutele eraldati tegevustoetusi ja kaeti projektide omaosalusi. Põhilised tegevused, milleks toetust eraldati oli koristustalgute, külapäevade, õpitubade, õppesõitude, spordipäevade ning traditsiooniks saanud jüripäevade ja jaanipäevade korraldamiseks. Lisaks toetati külavanemate tegevust taotluste alusel.

2023. aastal korraldati järgmised suuremad üritused:

- Vabariigi Aastapäev;
- Sädeinimeste tunnustamine;
- Ürituste sari 5 Võru valla päeva. Kuna 2023. aasta on liikumisaasta, kandis üritus alapealkirja „Liikuv Võru vald“;
- MTÜ esindajate motivatsioonireis;
- Väikeste vallakodanike ja nende perede austamine (lusikapidu);
- Lasva järvemuusika;
- Eakate päeva tähistamine koostöös Võru Pensionäride Päevakeskusega.
- Kultuuritöötajate ja seltsielu edendajate mõttetalgud, veebipõhised koolitused.

Lisaks korraldati mitmeid väiksemaid üritusi Võru, Sõmerpalu, Lasva, Vastseliina ja Orava piirkondades. Võru vallas toimusid ka traditsioonilised Lindora laa, Mihklilaat Sulbis ja Vastseliina Maarahva Laa.

Võru vald osales Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 programmi ettevalmistamise tegevustes.

Värskelt loodud kultuuri- ja noorsootöökeskus võttis osa RIMI kaasava eelarve projektikonkursist, kus rahvahääletuse tulemusel võitis idee, mille raames viidi läbi tervist edendavaid tegevusi.

Võru vallas koordineerib raamatukoguteenuse osutamist Võru Vallaraamatukogu, mis asub Parksepa alevikus. Võru Vallaraamatukogu koosneb haruraamatukogudest Puigal, Kirepis, Vastseliinas, Osulas, Lasval, Kääpal, Oraval, Sõmerpalu, Vana-Vastseliinas ja Tsolgos ning teeninduspunktidest Otsal ja Hanikasel.

Kahes suures alevikus: Parksepa alevikus ja Vastseliina alevikus on paigaldatud Võru Vallaraamatukogu ja Vastseliina harukogu juurde laenutuskastid, et muuta raamatukoguteenuse osutamine kliendile paindlikumaks. Samuti asuvad haruraamatukogude juures raamatute tagastuskastid. Teostatakse ka raamatute kojukannet. Raamatukogudes toimuvad erinevad üritused: kohtumised kirjanikega, erinevad näitused ja väljapanekud. Võru Vallaraamatukogu juures tegutseb viieliikmeline raamatukogu nõukogu.

Sport, rahvatervis ja vaba aeg

Võru vald toetab erinevate spordiklubide tegevusi ja traditsiooniliste spordiürituste korraldamist piirkondades. Näiteks Võru-Väimela maanteejooks. Lisaks toetatakse võistkondade osalemist MSL Jõud võistlustel ja valdade vahelistel võistlustel (tali- ja suvemängud).

Väimela Tervisekeskuse pakutavad teenused on ujumisõpetuse tunnid alates beebiujumisest täiskasvanute ujumisõpetuseni. Lasteaiad ja koolid viivad tervisekeskuses läbi ujumisõpetuse programme ja tunde. Kord nädalas on korraldatud ujumine puuetega inimestele. Lisaks toimuvad vesiaeroobika treeningud täiskasvanutele ja eakatele. Võimalik on käia jõusaalis, mängida lauatennist ja squashi. Tervisekeskuses saab kasutada üldsauna, aurusauna ja tunnisauna teenuseid. Lastele pakutakse sünnipäeva pidamise võimalust koos ujula kasutamise ja eelnimetatule on tervisekeskuses tervisekapsel ja solaarium. Tervisekeskuse juurde kuulub staadion, mida kasutatakse peamiselt jalgpalli mängudeks.

Võru vallas on väga mitmekesised sportimisvõimalused. Spordisaalid ja staadionid/spordiplatsid on kõigi munitsipaalkoolide juures. Väimelas asub maakondliku tähtsusega Väimela Tervisekeskus, kus on maakonna ainus ujula. Võru vallas asub ka Eestis ainulaadne Kütioru suusakeskus, mis pakub mitmekülgseid võimalusi mäesuusatamiseks ja lumelauaga sõitmiseks. Sõmerpalus asub Euroopa üks suurim statsionaarne motokrossi sisehall Adrenalin Arena, mis pakub aastaringselt soodsaid ning mugavaid treening- ja võistlustingimusi sportlastele, harrastajatele ja entusiastidele. Vastseliinas asub Eestis ainulaadne multifunktsionaalne spordiväljak, kus saab muu hulgas suvel rullhokit ja talvel jäähokit mängida. 2023. aastal sai spordiväljak olulise edasiarenduse katusealuse ehitamise ning jääseadme, päikesepaneelide ja valgustuse paigaldamise näol.

2023. aastal projekteeriti Väimela Tervisekeskuse hoone energiatõhusaks.

Valdkonna suuremad investeeringud 2023. aastal:

- Vastseliina spordiväljaku katuse ehitamine summas 341 771 eurot sh valla osalus 41 771 eurot ja Kultuuriministeeriumi toetus 300 000 eurot;
- Vastseliina spordiväljaku jääseadme, päikesepargi ja valgustuse paigaldamine summas 376 440 eurot sh valla osalus 79 440 eurot ja Eesti Euroopa Liidu välispiiri programmi toetus 297 000 eurot;
- Lasva Rahvamaja hoone katuse ehitamine summas 41 667 eurot (riigieelarveline eraldis);

Meede 3: Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Võru valla territooriumil asub 4 hoolekandeesutust: Sõmerpalu hooldekodu, Kääpa Sotsiaalkeskus, Vastseliina hooldekodu ja Lõuna-Eesti haiglas asuv hooldekodu. Igas Võru valla piirkonnas tegutseb perearst. Võru linnas asub Võru linna ja valla ning Rõuge valla poolt ühiselt rahastatud Võru esmatasandi tervisekeskus.

Vallas on 77 sotsiaaleluruumi, millest 40 on korterid ning 37 on toad, mida antakse ajutiseks kasutamiseks isikutele või perekondadele, kes ei ole ise suutelised endale eluaset tagama. 2023. aastal vajas sotsiaaleluruumi kokku 109 inimest.

Võru valla eelarvest maksti elanikele sünnitoetust, matusetoetust, esmakordselt kooli mineva lapse toetust, kooli lõpetamise toetust, hooldekodu kohamaksu toetust ja eakate juubelitoetust. Lapse sünni registreerimisel anti lapsevanemale lisaks toetusele ka kinkepakk. Jõulupakid said kuni 16 aastased lapsed. Sotsiaaltoetust maksti vähekindlustatud valla elanikele tervisega seotud kulude katteks, küttepuude ostu kompenseerimiseks ja erakorraliste kulutuste osaliseks või täielikuks kompenseerimiseks ning raskesse majanduslikku olukorda sattunud pere sotsiaalsest abitusest väljaaitamiseks. Vähekindlustatud peredele maksti lasteaia- ja koolitoidutoetust.

Võru valla 7 hooldustöötajat osutasid abivajavatele elanikele integreeritud teenust, koduteenust ning saatjaga transporditeenust eelkõige kauplusesse ja perearsti vastuvõtule sõiduks. Koduteenus on täisealiste inimeste abistamine kodu ja isikliku eluga seotud igapäevaeluks vajalike toimingute sooritamisel ja asjaajamisel, et aidata kaasa elukvaliteedi säilimisele ja parandamisele harjumuspärasel keskkonnas ja väljaspool kodu. 2023. aastal osutati koduteenust 83 isikule.

Sotsiaaltransporditeenus on vajadustele vastava transpordivahendi kasutamise võimaldamine erivajadusega või puudega isikule tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks. Teenust osutatakse isikutele, kellel ei ole puudest või muudest asjaoludest tulenevalt võimalik kasutada ühistransporti, kasutada isiklikku sõiduauto, transporti iseseisvalt või ülalpidamiskohustusega isikute abil korraldada. 2023. aastal osutati sotsiaaltransporditeenust 149-le Võru valla elanikule. Teenuse sõidukordade arv oli 1411.

Valla eelarvest tasuti 2023. aasta esimese 6 kuu jooksul osaliselt 42 inimese hoolekandeteenuse eest, kelle enda ja ülalpidamiskohuslase sissetulekutest ei piisanud teenuse eest tasumiseks. Lisaks maksti igakuuliselt hooldekodu kohamaksu toetust 77 Võru valla elanikule, kes elavad hooldekodudes. 2023 aasta 1. juulist jõustus hooldereform ning selle tulemusel oli aasta lõpuks üldhooldusteenusel 139 Võru valla elanikku. Üldhooldusteenusel viibiva isiku eest tasus vallavalitsus iga inimese hoolduskulude eest vastavalt kehtestatud piirmäärale 540 eurot ühes kalendrikuus ning lisaks maksti neist 47 inimesele teenuse muude kulude eest tasumiseks väiksema sissetuleku hüvitist.

Isikliku abistaja teenust soovis 2 nägemis- või liikumispuudega isikut. Valla eelarvest maksti igakuuliselt puudega inimese hooldajatoetust, hoolduse korraldamise toetust raske või sügava puudega täisealise isiku hooldamise eest ja puudega lapse hooldajatoetust 3-18-aastase puudega lapse hooldamise eest. Puudega lapse hooldajatoetust maksti 2023. aastal kuus keskmiselt 23 lapsevanemale, täiskasvanud isiku hooldamise eest 166 hooldajale ja hoolduse korraldamise toetust 11 raske või sügava puudega inimesele. Sotsiaalmaksu tasuti 17 hooldaja eest. Lapsehoiuteenusel viibis 5 sügava või raske puudega last.

Haridusasutustes osutati tugiisikuteenust 14 puudega või erivajadusega lapsele. Võru valla kaks täiskasvanute tugiisikut osutas teenust 33 perekonnale (kokku 89 inimesele). Tugiisikuteenus on iseseisva toimetuleku toetamine olukordades, kus isik vajab sotsiaalsete, majanduslike, psühholoogiliste või tervislike probleemide tõttu oma kohustuste täitmisel ja õiguste teostamisel olulisel määral kõrvalabi, mis seisneb juhendamises, motiveerimises ning isiku suurema iseseisvuse ja omavastutusvõime arendamises.

Võlanõustamise teenusele suunati 13 inimest.

Vaimse tervise tagamiseks suunati psühholoogi nõustamisteenusele ja pereterapeudi ning hingehoiuteenusele 56 inimest. 2023. aastal taotles Võru vallas riiklikku toimetulekutoetust ühes kuus keskmiselt 70 perekonda, neist lastega peresid oli 35.

2023. aastal renoveeriti sotsiaaleluruume Oraval, Väimelas ja Sõmerpalus.

Meede 4: Taristu ja kommunaalmajandus

Võru vallal on 650 km teid. Kõvakattega on 7% valla teedest ning 63% tänavatest. Võru vallas on aastate jooksul loodud mitmeid kergliiklusteid sh valgustusega 35,6 km, mis ühenduvad maakonnakeskusega. Tänavavalgustus on olemas alevikes ja suuremates külades. Ca 66% tänavavalgustusest on varustatud energiasäästlikke LED-valgustitega.

Enamus Võru valla keskustest on maakonnakeskuse Võru linnaga piisavalt tihedalt ühistranspordiga seotud. Kiire internet (valguskaabel) on olemas Võru valla suuremates asulates.

Võru valla veeteenuse osutajateks on AS Võru Vesi ja OÜ Vaks (Vastseliina piirkond).

Kaugkütte teenust Võru vallas osutavad: Vastseliina alevikus Vaks OÜ, Parksepa alevikus SW Energia OÜ, Väimela alevikus ja Puiga külas AS Danpower Eesti, Lasva külas Lasva Liimpuidu AS. Ülejäänud majapidamistes (sh kortermajades) kasutatakse kütteks lokaalseid lahendusi.

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldab Võru vallavalitsus riigihankeid. Võru vallas on liigiti kogutud jäätmeid ja ohtlikke jäätmeid võimalik ära anda kolmes jäätmejaamas: Võru linnas asuvas Võru Keskkonnajaamas, Vastseliina alevikus asuvas Vastseliina Keskkonnajaamas ja Umbsaare külas asuvas Umbsaare Jäätmekeskuses. Kõiki neid haldab MTÜ Võru Jäätmekeskus. Võru Valla suuremates asulates on paigaldatud avalikud paberi- ja papi- ning pakendikonteinerid.

Võru vald panustab vastavalt võimalustele avalike hoonete energiatõhususe suurendamisse ning avaliku ruumi parendamisse sh mängu-, spordirajatised ja puhkealad.

Teedega seotud investeeringud moodustavad kõige suurema osa taristu ja kommunaalmajanduse investeeringutest. 2023. aastal rajati 1,4 km kõvakatet, teostati 1,164 km korduspindamisi, rekonstrueeriti 3,5 km kruusateid, uuendati 30 km kruusateede katteid ning teostati 50 km tolmutõrjet, paigaldati 3 bussiootepaviljoni ja käivitati erateede toetusmeede, mille raames rahastati 7 taotlust. Projekteeritud on valla prioriteetsed kergliiklusteede lõigud Völsi-Võru ja Kääpa-Võru, mis ootavad EL programmide toetusrahade saamist.

Suure osa käesolevast valdkonnast moodustab ka ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemide ehitamise toetamine koostöös ASiga Võru Vesi. 2023. aastal projekteeriti Kirumpää ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteem ning 2024. aastal esitati rahastustaotlus KVAT meetmesse. Võlsi ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemi sai KIK toetuse ning ehitustöödega alustati 2024. aastal. Väimelas Pargi ja Lapi tee vee- ja kanalisatsioonitorustiku rajamise projekt sai samuti KIKi toetuse ning ehitustöödega alustati 2024. aasta alguses.

Projekti „Kodud tuleohutuse“ raames paranes kolme kodu tuleohutus. Korraldati eterniidi kogumise ringe, mille raames koguti 114 tonni eterniidijäätmeid.

Jätkuvalt panustas vald hajaasustuse programmi (valla planeeritud omaosalus 75 000 eurot), mille raames rahastati 45 taotlust. Vallas jätkus Kagu-Eesti programmi spetsialistide eluasemete toetuse meede.

2023. aastal valmis Võru valla soojamajanduse arengukava.

Meede 5: Ettevõtlus

2023. aasta lõpu seisuga oli Võru valla territooriumil äriregistrisse kantud 1532 juriidilist isikut sh majanduslikult aktiivseid ehk töötajate või käibega ettevõtteid 578. Kõige rohkem töökohti pakub Võru vallas töötlev tööstus, mis moodustab 37% kõikidest töökohtadest. Veidi enam kui 20% töötab tervishoiu ja sotsiaalhoolekande valdkonnas. Valla suurimad ettevõtted on Toftan AS, Barrus AS, Rauameister AS ja Lõuna-Eesti Haigla AS. Valla üheks oluliseks majandussektoriks on ka turism, eelkõige piirkonna tunnusobjektid Vastseliina piiskopilinnus ja Piusa külastuskeskus.

Ettevõtluse arendamiseks on Võru vald keskendunud eelkõige piirkonna tunnusobjektide arendamisele turismi valdkonnas (Vastseliina piiskopilinnus, Piusa külastuskeskus). 2023. aastal toetati nimetatud objekte jätkuvalt läbi tegevustoetuse. Samuti on Võru vallas ettevõtluse prioriteetseks valdkonnaks tööstusalade arendamine. Võru vald on sõlminud esimese ettevõttega Külmaekspert OÜ hoonestusõiguse lepingu, et rajada Väimela tööstusalale ehituspaneelide valmistamise tehas. Võrumaa Arenduskeskusega tehti koostööd tööstusalade maakondlikult ühises turundamises.

2023. aastal külastati igal kuul ühte valla ettevõtet ning ettevõtte tutvustus avaldati Võru Valla Teatajas. Ettevõtjatele korraldati 2 infoseminari.

Võru vallas tunnustatakse igal aastal Võru valla ettevõtluse edendajat.

Meede 6: Juhtimine

Võru Vallavalitsus otsib regulaarselt võimalusi valla juhtimisprotseduuride parendamiseks. 2023. aasta aprillis viidi Võru valla kultuuri- ja noorsootöösasutused ühtse juhtimise alla ning loodi uus asutus Võru valla allasutus nimega Võru Valla kultuuri- ja noorsootöökeskus.

Valmis Võru valla haridusvaldkonna arengukava 2023-2030.

2023. aastal korraldati valla arengukava ideekorje kogukondlike koosolekute vormis, mis süvendas kindlasti kontakti kogukonna vajaduste ja valla tegevusplaanide vahel.

III Investeeringute kava täitmise ülevaade seisuga 31.12.2023

Lisa 2. Võru valla investeeringute kava 2024-2031							
Nr	Investeering	Kogu- maksumus	KOV finants.	Muu finantseering	Omafin. määr (%)	Elluviimise aasta	Investeeringu täitmise (PUNANE-tegevust pole alustatud, KOLLANE-tegevus on täitmisel)
M1. Haridus ja noorsootöö							
1.1.	Sõmerpalu lasteaiahoone ehitamine	1 300 000	741 000	559 000	57%	2024	
1.2.	Parksepa Keskkooli hoone soojustamine ja katuse renoveerimine	500 000	100 000	400 000	20%	2028-2031	
1.3.	Koolide staadionite uuendamine	40 000	40 000	0	100%	2024-2027	
1.4.	Osula Põhikooli hoone katuse rekonstrueerimine	400 000	400 000	0		2028-2031	
	Kokku M1	2 240 000	1 281 000	959 000			
M2. Kultuur, sport, rahvatervis, vaba aeg							
2.1.	Väimela Tervisekeskuse hoone rekonstrueerimine II etapp	650 000	140 000	510 000	22%	2026-2027	
2.2.	Vastseliina rahvamaja remont ja saali ventilatsiooni kaasajastamine	150 000	150 000	0	100%	2028-2031	
2.3.	Juurdepääsutee ja väikesadama ehitus Vagula järvel	400 000	100 000	300 000	25%	2028-2031	
2.4.	Mängu-, spordirajatiste ja puhkealade parendamine ja rajamine	200 000	50 000	150 000	25%	2024-2027	
2.5.	Üldkasutatavate ujumis- ja kalastamiskohtade ning rannaalade korrastamine ja uute loomine (juurdepääsuteed, purded, päästevahendid jms)	120 000	40 000	80 000	33%	2024-2027	
2.6.	Uue maakondliku veekeskuse/spaa arendusprojekti valla osalus	50 000	50 000	0	100%	2028-2031	
2.7.	Kogukonna keskuste arendamine sh külamajad, seltsimajad	500 000	50 000	450 000	10%	2028-2031	
2.8.	Kaasava eelarve rakendamine	80 000	80 000	0	100%	2024-2027	
2.9.	Navi-Võru terviseraja rajamine	100 000	100 000	0	100%	2028-2031	
	Kokku M2	2 250 000	760 000	1 490 000			
M3. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid							
3.1.	Kaasaegse sotsiaalhoolekande asutuse arendusprojekti valla osalus	50 000	50 000	0	100%	2028-2031	
3.2.	Perearsti ruumide remont	400 000	80 000	320 000	20%	2024-2027	
3.3.	Vana-Vastseliina sotsiaalmajaja küttesüsteemi ehitamine	100 000	15 000	85 000	15%	2027	
3.4.	Kogukonnapõhiste teenusmajade loomine	500 000	50 000	450 000	10%	2028-2031	
3.5.	Kodude kohandamine erivajadustega inimestele	132 000	13 200	118 800	10%	2024-2027	
	Kokku M3	1 182 000	208 200	973 800			
M4. Taristu ja kommunaalmajandus							
4.1.	Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise ja ehitamise projektide valla osalus	2 000 000	500 000	1 500 000	25%	2025-2026	
4.2.	Tänavavalgustuse laiendamine/rekonstrueerimine	400 000	200 000	200 000	50%	2024-2027	
4.3.	Valla teede ehitus	1 000 000	1 000 000	0	100%	2024-2027	
4.4.	Valla hoonete ja rajatiste parendamine ning arendamine (sh juurdepääsuteed ja parklad)	400 000	400 000	0	100%	2024-2027	
4.5.	I prioriteediga kergliiklustee Võru-Kääpa ehitamine	1 000 000	400 000	600 000	40%	2024-2025	
4.6.	II prioriteediga kergliiklustee Võru-Võlsi ehitamine	700 000	280 000	420 000	40%	2024-2025	
4.7.	III prioriteediga kergliiklustee Vastseliina aleviku sisene ehitamine	400 000	160 000	240 000	40%	2028-2031	
4.8.	Tuletõrje veevõtu kohtade ehitus	40 000	40 000	0	100%	2024-2027	
4.9.	Jäätmetajanduse projektid (sh ohtlike jäätmete kogumisring)	300 000	100 000	200 000	33%	2024-2027	
4.10.	Piirkondliku leinamaja taristu arendusprojekti valla osalus	25 000	25 000	0	100%	2028-2031	
4.11.	Vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise ja ehitamise projektide valla osalus	500 000	500 000	0	100%	2028-2031	
4.12.	Avalike hoonete energiatõhususe suurendamine	400 000	150 000	250 000	38%	2028-2031	
4.13.	Jäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu arendusprojektide teostamine	100 000	15 000	85 000	15%	2028-2031	
4.14.	Hajajasustuse programmi valla osalus	300 000	300 000	0	100%	2024-2027	
4.15.	Kortermajade toetusprogramm	28 000	28 000	0	100%	2024-2027	
4.16.	Elamukruntide arendamine	200 000	60 000	140 000	30%	2028-2031	
	Kokku M4	7 793 000	4 158 000	3 635 000			
M5. Ettevõtlus							
5.1.	SA Vastseliina Piiskopilinnuse arendusprojektid	250 000	62 000	188 000	25%	2028-2031	
5.2.	SA Püsa arendusprojektid	555 000	140 000	415 000	25%	2028-2031	
5.3.	Turismiobjektide arendamine	200 000	50 000	150 000	25%	2028-2031	
5.4.	Tööstusalade arendusprojekti valla osalus	50 000	50 000	0	100%	2028-2031	
5.5.	Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeetme valla osalus	100 000	100 000	0	100%	2024-2027	
	Kokku M5	1 155 000	402 000	753 000			
	KÕIK KOKKU	14 620 000	6 809 200	7 810 800			